

vsi kot jeden mož moramo delovati na to, da se čim prej — začne — uresničevati; vsi kot jeden mož se moramo potezati tudi za najmanjšega in najmlajšega brata, ko se mu je godila krivica. Tukaj smo! Brez nas ni napredka. Štrajkov sicer ne homo uprizarjali, ali branili se bomo vsi in proti vsakemu, ki nam bo želel zlo.

Oprostite, gosp. urednik, da po tem receptu začnem najprej sam: 12. prosinca t. l. trdil je poslanec Šuklje, da prihaja na učit. pripravnice najslabši material — na gimnazijah in realkah propali dijaki — ki navadno nimajo posebnega veselja za učiteljski poklic. Tako je govoril prof. Šuklje, državni in deželni poslanec, mož, ki ima dostikrat razum in glavo na pravem mestu; mož, ki se zna zvijati tako na vse mogoče načine, da bi mu — kakor je trdil nedavno nek drug listkar — jedino francoska revolucija s svojimi raznovrstnimi fazami mogla do živega. V vseh drugih dogodbah svetovne zgodovine bi si bil znal g. profesor pridobiti udoben, varen kotiček, ki bi imel poleg drugih ugodnosti tudi masne dohodke. Samo revolucija, katere „prave vzroke“ nam je gospod celo napisal v boljših časih, ta bi bila spravila gosp. Frančiška — pod giljotino. Ta mož torej izrekel je oni dan o našem stanu ostro besedo — sodbo težko in okorno kakor je okorna g. Frančiška trditev.

Ali so g. profesorju znani vzroki, zakaj propadajo tudi dobri dijaki?

Ali pridejo na pripravnice samo propali dijaki?

Ti prašnji bi bil moral gospod Šuklje vsaj nekoliko premisliti, saj bi mu poleg izvrstne govorniške spretnosti ne bilo nemogoče. Zato moramo smatrati njegov izrek — nepremišljeno tirado.

To trditev moram takoj opravičiti.

Čakajte gosp. urednik, najlepše šele pride!

Ergo na pripravnice prihajajo propali dijaki, ki navadno nimajo posebnega veselja do učiteljskega stanu. V svoji skromnosti — kot najslabši material — usojamo si prašati gospoda profesorja, ki je gotovo imel čas in priložnost baviti se z logiko več kot mi: Če nimajo pripravniki veselja do učiteljskega stanu, kaj neki jih vleče v učiteljski jarek? Odgovorimo sami: Današnji svet se podi za materialnimi uzori, torej jim je vaba gotovo masna plača (nagrada?) 360 gld. na leto! Kaj neki družega bo imelo tako moč?

Morda pa misli g. poslanec — s tem nečemo nikogar žaliti — da so človeku potrebni res nadnaravni talenti, da dovrši gimnazijo ali realko? Dvomimo.

Pustimo to! Nulla dies sine linea. Ni ga dneva, da bi naš stan ne dobil kake brec! Vrnili bomo pa vsako, pridi od koder koli. Qui tacet, consentire videtur. Tako mislim jaz, tako mislite vi, g. urednik, in tako bi mislil isti poslanec Šuklje, ko bi kdo napadal profesorski stan v revni naši deželi.

Tudi če ni bilo nikogar v zbornici, da bi se bil potegnil za nas — in če prav tudi poslanec-učitelj tega ni storil — zato bomo naše deželne očete še vedno spoštovali in čislali. Saj smo vajeni potrpeti in si s tem služiti — nebesa. Bog daj, da bi pogled na šolski proračun ne bil nikdar več brezupen in pa, da bi se — še tega je bilo treba — na gimnazijah in realkah propalim dijakom vendar že nehale sline cediti po tistih letnih 360 gld. nagrade! To so skromne želje skromnega *pesimista*.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Emilija Witschel †.) Dne 5. prosinca t. l. umrla je po večletnem bolehanju gospodična Emilija Witschelnova, učiteljica na nemški dekliški šoli v Ljubljani. — Pokojnica delovala je kot začasna učiteljica 3 leta na petrazrednici v Velikovecu na Koroškem, potem 2 leti kot pomožna učiteljica na tukajšnji c. kr. vadnici ter je bila imenovana leta 1889. za četrto učno mesto na nemški dekliški šoli. — Vneta za svoj poklic, bila je premarljiva vestna učiteljica in odkritosrčna ljubeznjiva koleginja. A. B.

Iz ljubljanske okolice. (Cesarska pesem.) Vsakemu izmed tovarišev je bila gotovo ljuba muzikalična priloga „Tovariševa“, katera nam je prinesla za novoletno darilo cesarsko himno v izvirniku. Marsikomu je bila neznana — vsaj ima skoraj vsaka pesemuska knjiga drugačen napev. Primerjaj nemške knjige „Weinwurm-ove“, „Slavček“, „Cecilijo“! Kolikor knjig toliko napevov — res ni bistvenega razločka, a jednako le ni! „Slavček“ ima še to napako, da je melodiji podložen stari tekst, torej za šolo jako neprimerno.

Sedaj imamo pa izvirno melodijo himne tu, katere naj bi se zares vsak učitelj oklenil. Vsaj jo ima tudi že „Cantica sacra“ (v novejši izdaji), torej se na gimnaziji poje gotovo po izvirniku. Ali pa ne bode nastala še večja zmešnjava pri opevanji najslovesnejše — nam in šolski mladézi najdražje pesmi, ako jo poje prvi tovariš po „Slavčku“, drugi po „Ceciliji“, a tretji po izvirniku? Kakor pri vsem pouku, tako je potrebna še posebno popolna enakost pri cesarski pesmi na vseh javnih in zasebnih šolah. Ali bi ne koristil dobri stvari odbor „Slov. učit. društva“, ako bi opozoril isti velesl. c. kr. deželni šolski svet na ta jako občuten nedostatek? Dokler ne bode ukaz velesl. c. kr. deželnega šolskega sveta natančno določil, katera melodija cesarske pesmi se ima peti, toliko časa pela se bode ista kaj različno. Cesarska himna pa naj nam bode drag bisler, na katerem ni prenaresjati prav ničesar in katero naj poslušajo sivi starec še prav tako, kakor se je učil kot otrok v mladosti.

Izpod Leskovega grma. (Konec.) Vsakemu je znano, kako je pri učiteljih z volilno pravico. Inajo jo le učitelji-voditelji naj si bodo že definitivno ali pa začasno nastavljeni. Definitivni učitelji na večrazrednicah jo nimajo, tedaj so na slabšem, kakor začetniki na jednorazrednicah. To se nikakor ne vjema. Postavodajalni krogi naj bi to stvar vender jedenkrat uredili, naša „Zveza“ naj bi se za to krepko potegnila. Poniževalno je za ves učiteljski stan, da ima črevljar, ki plačuje morda 5 gl. patenta od svoje obrti, volilno pravico, a učitelj s zrelostnim in sposobnostnim spričevalom službujoč 10 do 15 let jo nima! Pravijo, da je sedanja doba „liberalna“! Učitelji jo kot tako pač malo poznajo! Nekdaj je bil pouk obrt (ein Gewerbe). Da je to še dandanes, morali bi plačevati sicer „patent“, — pa imeli bi saj volilno pravico!

Gotovo bode kdo popraševal, kaj toliko bezám po tej volilni pravici. Odgovor podam v naslednjem. Prvič je volilna pravica — pravica; teh pa imamo učitelji malo. Drugič si pridobi učitelj s to pravico več moralne veljave med ljudstvom — več avtoritete. Tretjič pa nam podaja volilna pravica nepresegljivo sredstvo in moč, s katerima bomo še najpoprej dosegli zaželjeni smoter.

Z rastočo važnostjo raznih volitev raste tudi važnost volilne pravice. Od izida dotičnih volitev odvisna je večina v državnem in deželnem zboru, odvisno je delovanje teh dveh korporacij, odvisna je usoda — učiteljskega stanu. Z volilno pravico v roci smo si učitelji deloma kovači svoje — sreče.

Komur je dana volilna pravica, temu dana je tudi pravica poštene agitacije, pravica svobodne volitve. Učitelji seveda bili smo do zdaj tudi v tem oziru izjema — dasi nezakonito. Vsakemu svoje! Ker je znano, kako sitno je, ako se mora učitelj sam bojevati za take pravice, sam se pritoževati, naj bi sl. „Zveza“ to izvedla na — čisto.

Napačno in greh je torej, ako se vsaj oni učitelji, ki so volilci ne poslužujejo te pravice v polni meri. Indiferentizem, zamera itd. tukaj niso na mestu! S takim postopanjem spodkopujemo veljavo samim sebi, mečemo še ono malo orožja — proč, kar ga imamo in hajdi! za dom — v beg! To ne gre! Držimo pravice, ki jih imamo, pa pridobivajmo si novih — to naj je naše geslo.

Volitve so postale — kakor rečeno — velikanskega pomena. Ali naj todaj roke križem držimo, ko se gre za našo bodočnost? Ali naj mirno gledamo, kako se okorišajo druge stranke morda — na naš račun?! Nikakor ne! Vsak učitelj-volilec naj se udeležuje občinskih in družih volitev in naj vpliva kolikor mogoče na volilce, da izvo-

lijo šoli in učiteljstvu prijazne može. Marsikakemu obč. odboru nikakor ni v škodo, ako je med odborniki tudi učitelj. Učitelj naj celo agituje, da pride v odbor, da je izvoljen za volilnega moža ob priliki državnoborskih in drugih volitev. Tega učitelj gotovo ne bo storil iz osebno-sebičnih namenov, ampak v prid svojega stanu, v očiščenju skupnega smotra vsega učiteljstva.

Učiteljev nas je samo na Kranjskem 565. Vsak učitelj pa ima in si lahko pridobi več ali manj vpliva v svojej občini, v obč. odboru in pri raznih volitvah. Upoštevši to moramo pripoznati, da se dosedaj niti nismo zavedali svoje moči, ker jo nismo uporabljevali in nismo bili jedini v sinotru. Delujoči složno na zgoraj naznačen način pa bomo kmalu dospeli do uspehov.

Naše prošnje, ki jih vlagamo na deželni zbor, „romajo“ navadno v „koš brez dna“. Izvoljenim poslancom smo le tedaj važen in potreben stan, kedar strežemo stranki, kateri pripadajo — kedar strežemo njihovim namenom — ko so pa „na gorkem“, smatrajo pa ljudsko šolstvo za neznosno breme našega kmeta, nas pa slikajo v deželni zbornici kot nedelavne in nesposobne učne moči — da ne dosežemo zadovoljnih uspehov v primeri s stroški, koje dežela za šolstvo žrtvuje — češ, da smo preslabo nadzorovani (poslanec Kersnik*) — ali pa, da smo najslabši material — na gimnazijah in realkah propali dijaki, koji bajé nimamo posebnega veselja do poklica (!) (poslanec Šuklje*)

Prav se nam godi!

Vzrok naših neuspehov pa je deloma tudi ta, ker ne prošinja vsega učiteljstva isti duh, ker je mnogo tacihi, ki hodijo svoja pota — ne zmené se za koristi vsega stanu. Žalostno je, da jih je mnogo, ki niti niso udje istih učiteljskih društev in „Zveze“. Dokler bo med nami takih separatistov in egoistov, dokler bo med nami toliko tovarišev, ki so v prvi vrsti kaj drugzega, a še-le v drugi in tretji vrsti učitelji, dotlej ni misliti na plodonosno delovanje za ugled in veljavo našega stanu. Nikoli ne bomo učitelji s tem dosegli zaželenega uspeha, ako žrtvujemo svoje prepričanje, ako se hlapčevski klanjamo tujemu vplivu in tujim načelom. Da smo stari, nepopoljšani Slovani, pozna se nam pri vsaki stopinji. Ne samo med saboj smo dostikrat nesložni; tudi v javnosti kažemo se nekako razbite. Centralizacije ni nikjer tolikanj želeli, kakor pri nas.

Imamo dva strokovna lista. Ta dva lista beremo sami učitelji skoraj. Tu tožimo o naših revah in nadlogah, o našem trudu, o uspehih, upih in željah, časi se tudi znabiti nekoliko „skavsamo“ in pri tem — ostane. Dasi sta oba lista učiteljem koristna, vendar na zunaj ne dosežeta pravega uspeha, ker sta premalo razširjena med ostalim narodom. Delati pa je treba na to, da se seznanijo tudi drugi ljudje z našimi težnjami, z nedostatkimi v šoli, da spozna tudi ljudstvo važnost učiteljskega stanu in njegovega delovanja v prid narodne izomike, da se avtoriteta učiteljstva razširi in utrdi.

Naša dolžnost bodi, da oba lista širimo med našim narodom in oba lista bodita glasilo in vodilo vsemu slovenskemu učiteljstvu v učilnici in javnosti. Čisti dohodek porabil bi se v dobrodelne naprave. Zbirali bi lahko doneske za gradnjo „Učiteljskih konviktov“, kakersnih imajo na Češkem že več.

Oba lista bodita naš ponos in pomnožujta našo stanovsko veljavo. Kakor povsod vidimo, so v sedanji dobi časniki faktor, s katerim se mora računati, ki imajo neverjeten vpliv na javno in zasebno življenje.

Tovariši! Časi so resni za nas! Bog zna kaka usoda nas čaka že v bližnji bodočnosti! Ako smo složni, reprezentiramo silo, katero je treba povsod vpoštevati! Zato pa: organizirajmo se, tesno se združimo v vsakem oziru in složne združene moči vporabimo v korist šole, v izboljšanje svojega stanja in v blagor našega naroda!

Pivec-Korenika.

*) Gospoda poslanca pač ne poznata delavnosti in sposobnosti ter skrajno neugodnih razmer ljudskih učiteljev na Kranjskem.

Ured.

Iz kranjskega okraja. (Mihael Kuster †.) Dne 27. grudnia m. l. je umrl Mihael Kuster, nadučitelj na deski šoli v Kranji. Rojen je bil pokojnik v Olševku l. 1836. Ljudsko šolo je pohajal v Kranji, v Ljubljani pa gimnazijo. Nekaj časa je obiskoval tudi visoko šolo na Dunaji. Pozneje je napravil izpit za učitelja na nesamostojnih nižjih realkah in bil mnogo let informator pri baronu Lazzarinju v Smledniku. Od tam je prišel v Kranj na ljudsko šolo kot 4. učitelj l. 1866. Leta 1874. je postal nadučitelj na tej šoli in v tem letu je bil imenovan tudi c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom za kranjski okraj. To častno službo je opravljal do l. 1876. V šoli je bil jako delaven in natančen. Za napredek na šolskem polju se je vedno zanimal in delal je s svojimi zadnjimi močmi za šolo. Bolehal je blizu 7 let. V tem času večkrat na smrt bolan, je vselej precéj dobro okrevan in se zopet jako energično poprijel svojega posla. Nihče bi mu ne bil prisodil, da ga bode influenza tako hitro zmagala. Pogreb je bil jako lep in udeležba obilna. Tovarishi in tovarišice so mu položili na grob krasne vence, pevci so mu pa zapeli pred hišo in na grobu žalostinke. Lahka mu zemlja domača!

Društveni vestnik.

Iz Ljubljane. (Vdovsko učiteljsko društvo.) V odborovi seji dne 28. grudnia m. l. je bil v društvo sprejet g. Jožef Turk, oženjen nadučitelj v Begunjah na Gorenjskem. Druga prošnja g. nadučitelja J. R. iz K., ki je društvu pristopil leta 1890. in plačal le 5 gld. letnine, potem pa po sklepu občnega zbora 1892 bil iz imenika izpuščen, a se sedaj zopet oglašil, hotéj plačati vso vstopnino na enkrat, zahtevaje, da se mu vsaj eno leto preskušnje pregleda, se je odklonila s tem pristavkom, da ga odbor s tem pridržkom ne more sprejeti in da se zoper to lahko pritoži pri prihodnjem občnem zboru.

P. n. društvenike opozarjamo, da je konec meseca prosinca prvi obrok za vplačevanje letnine za leto 1894. Gospodom tovarišem, ki žele pristopiti, pa poudarjamo še jedenkrat to: „Kdor hoče postati ud naj vpošlje nekolekovano prošnjo na odbor in naj nikar ne pozabi priložiti zdravniškega spričala, kajti brez tega se nihče ne vsprejme. Vstop se nikomur ne jamči, vendar brez gotovega vzroka nikogar ne zavračamo. Leti preskušnje se štejeta od dne prvega vplačevanja, a ne od dne vsprejetja, če ni bil denar prošnji že priložen. Vsaj v dveh letih mora biti plačana vsa vstopnina, ki znaša za slehernega toliko goldinarjev, kolikor let je že dovršil. Letnina je za neoženjene 4, a za oženjene 6 gld., ki pa se more zvišati pri občnem zboru po § 22. lit. e.

Vdove dobivajo sedaj po 100 gld., a vsak otrok do spolnjenega 18. leta po 25 gld. Števila otrok se društvo ne ustraši, ako jih je več pa dobivajo temveč, ker društvo je humanitarno. Pri društvu so vdove, ki so dobile po smrti svojega soproga že več nego po 2000 gld. Gospodje tovariši! Tukaj imate najlepšo priliko pokazati učiteljsko vzajemnost*.

Jos. Cepuder, tajnik.

Vestnik.

Osobne vesti. Umirovljeni profesor g. Rajko Čuček je imenovan profesorjem na državni gimnaziji v Kotoru. — G. Gr. Poljanec, učitelj v Vuzenici, je postal nadučitelj v Črešnjevi; g. A. Gselman, podučitelj pri Sv. Martinu pri Vurbergu, učitelj v Dobravcih pri Mariboru. Gospici Marija in Ivana Škerjanc, prva v Bučah, druga na Bizelskem, postali ste podučiteljici pri Sv. Juriju v Slov. gor. — V Zagrebu je umrl upokojeni vodja mestne ljudske šole v gornji Illici in izdajatelj lista „Školski vrt“ g. Miroslov Čugšvert. N. v m. p.! — Članom deželnega šolskega sveta za Istro so imenovani gg.: Josip Krizman, kanonik v Trstu; Jakob Babuder, ravnatelj na gimnaziji v Kopru; dr. Fran Swida, ravnatelj na gimnaziji v Polji; Ivan Markelj, ravnatelj na učiteljski v Kopru. Umrl je v Gorici bivši gimnazijski ravnatelj g. Fran Schaffenhauer.